

УДК 338.43:336.02(477)
DOI 10.15673/fie.v17i3.3289

Петренко О.П.

кандидат економічних наук, доцент
кафедра економічної теорії і економіки підприємства
Одеський державний аграрний університет
вул. Пантелеймонівська, 13, м. Одеса, Україна,
65012
E-mail: Leka_m@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9722-3785>

Атамась Г.П.

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економічної теорії та фінансово-
економічної безпеки
Одеський національний технологічний університет
вул. Канатна 112, м. Одеса, Україна, 65039
galya.atamas25@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2830-1580>

Козак К.Б.

доктор економічних наук, професор
кафедра менеджменту та логістики
Одеський національний технологічний університет
вул. Канатна 112, м. Одеса, Україна, 65039
E-mail: kozakkate.coach@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8099-6607>

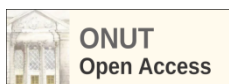
Ханін А.М.

здобувач 2 курсу СВО «Магістр»
кафедра економічної теорії і економіки підприємства
Одеський державний аграрний університет
вул. Пантелеймонівська, 13, м. Одеса, Україна, 65012
E-mail: hammillion696969@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-2542-5255>

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА У ФОРМУВАННІ СТРАТЕГІЇ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У статті досліджено роль фінансової політики у формуванні ефективної стратегії продовольчої безпеки України в умовах соціально-економічної нестабільності, воєнної агресії та глобальних трансформацій аграрних ринків. Обґрунтовано, що фінансова політика має забезпечувати стійкий розвиток АПК, підтримку малого й середнього агробізнесу та економічну доступність продовольства. Наголошено на інтеграції продовольчої безпеки з економічною, соціальною та національною безпекою. Визначено ключові виклики воєнного часу та необхідність гнучких фінансових механізмів: пільгового кредитування, аграрного страхування, бюджетної підтримки і стимулювання інвестицій. Окреслено напрями вдосконалення фінансової політики, включаючи створення координаційного органу з продовольчої безпеки та активізацію міжнародної допомоги. Запропоновані підходи можуть слугувати базою для державних рішень і програм підтримки АПК.

Ключові слова: фінансова політика, продовольча безпека, агропромисловий комплекс, бюджетне фінансування, кредитування, агрострахування, воєнний стан, економічна безпека, державна підтримка, стратегія розвитку.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. У сучасних умовах забезпечення продовольчої безпеки набуло критичного значення для України як на макроекономічному, так і на соціальному рівнях. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах воєнного стану, зруйнованої інфраструктури, порушених логістичних ланцюгів постачання та зростання продовольчої вразливості населення. Водночас аграрний сектор залишається ключовим у формуванні економічної стійкості держави, забезпеченні внутрішнього попиту та валютних надходжень, що робить продовольчу безпеку стратегічним пріоритетом національної політики. Незважаючи на наявність відповідних державних програм, недостатня ефективність фінансової політики у сфері підтримки аграрного виробництва, дисбаланс у фінансуванні між секторами, обмежений доступ до кредитних ресурсів, низький рівень страхового захисту та нестабільність бюджет-

ної підтримки свідчать про потребу в системному перегляді фінансових підходів до гарантування продовольчої безпеки. Крім того, сучасна фінансова політика в аграрній сфері потребує адаптації до нових загроз та викликів, включаючи зміни клімату, енергетичну кризу, втрату частини територій та ресурсів, а також необхідність інтеграції у глобальні продовольчі ланцюги. Саме тому дослідження ролі та інструментів фінансової політики у забезпеченні продовольчої безпеки України є надзвичайно актуальним і вимагає комплексного наукового підходу, що враховує економічні, соціальні та безпекові чинники в умовах трансформаційної економіки та затяжної воєнної кризи.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. У сучасній науковій літературі спостерігається зростання уваги до проблематики продовольчої безпеки України, особливо в контексті фінансових механізмів її забезпечення. Так, Ніколюк О.В., Атамась Г.П. та

Шумілов Б.Б. [1] аналізують трансформаційні процеси в українській економіці та їх вплив на стійкість продовольчого сектору. Крилов Д.В. [2] теоретично обґрунтовує місце продовольчої безпеки в загальній системі національної безпеки, акцентуючи на необхідності її фінансового та інституційного підкріплення. Франчук В. [3] звертає увагу на особливості функціонування аграрного сектору в умовах воєнного стану, підкреслюючи необхідність зміни фінансових підходів до його підтримки. Комплексний теоретико-практичний аналіз української моделі продовольчої безпеки надає Мудрак Р. [4], зазначаючи важливість національного підходу до формування стратегій продовольчого суверенітету. Значний внесок у вивчення факторів, що впливають на рівень продовольчої безпеки, зробив Алішов Г.Н. [5], який класифікує внутрішні й зовнішні загрози, зокрема з урахуванням фінансових дисбалансів. Квасниця О.В. [6] безпосередньо досліджує питання фінансового забезпечення агропромислового комплексу, розкриваючи недоліки існуючої бюджетної підтримки та пропонуючи напрями її вдосконалення. Серед новітніх робіт варто відзначити дослідження Петренка О.П. та Шевченка А.А. [8], які висвітлюють питання адаптації аграрного виробництва до умов війни та збереження економічної стійкості. У продовження цієї тематики, Шевченко А.А., Петренко О.П. та Іванюк Н.С. [9] визначають ключові напрями стабілізації продовольчої системи на основі комплексної державної підтримки. Нарешті, Котенко Н.В. та Поліщук Л.М. [10] аргументують важливість ефективної фінансової політики в агропромислому комплексі як одного з головних чинників забезпечення продовольчої безпеки. Їхні висновки підтверджують актуальність запровадження нових фінансових інструментів у межах державної стратегії. Попри наявність значної кількості праць, які висвітлюють окремі аспекти продовольчої або фінансової політики, системні дослідження, що інтегрують ці сфери в умовах війни та економічної нестабільності, залишаються обмеженими. Це й зумовлює потребу у поглибленому аналізі зазначеної проблематики в контексті сучасних загроз і викликів.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є обґрунтування ролі фінансової політики у формуванні ефективної стратегії забезпечення продовольчої безпеки України в умовах воєнного стану та соціально-економічної нестабільності.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Продовольча безпека є однією з ключових складових національної безпеки, оскільки вона забезпечує не лише фізичну доступність продуктів харчування, а й соціальну стабільність, економічну стійкість та політичну незалежність держави. У науковій літературі відзначається складна, багаторівнева природа цієї категорії, що охоплює економічний, інституційний, продовольчий, екологічний та фінансовий аспекти. Як зазначає Крилов Д.В. [2], продовольча безпека – це не просто достатній рівень виробництва продуктів харчування, а насамперед гарантія безперервного забезпечення населення якісною та доступ-

ною їжею за будь-яких умов, включаючи кризові.

Методологічні підходи до дослідження продовольчої безпеки базуються на системному аналізі, який враховує взаємозв'язки між виробництвом, розподілом, споживанням, фінансовою підтримкою агросфери та політичним контекстом. Згідно з концепцією, запропонованою Мудраком Р. [4], національна продовольча безпека має формуватися на засадах самодостатності, адаптивності до внутрішніх і зовнішніх загроз, диверсифікації джерел продовольства та стратегічного планування на всіх рівнях влади. Це передбачає не лише ефективну аграрну політику, але й цілеспрямоване фінансове регулювання та інтеграцію механізмів державної підтримки з інструментами ринку.

Особливої уваги заслуговує класифікація чинників, що впливають на рівень продовольчої безпеки. Алішов Г.Н. [5] поділяє їх на економічні (рівень доходів населення, цінова доступність продуктів, інфляція), аграрно-виробничі (рівень урожайності, інфраструктура, обсяг виробництва), соціальні (доступ до їжі вразливих верств населення) та політичні (стабільність інституцій, військові дії, зовнішня агресія). Такий підхід дозволяє проводити міждисциплінарний аналіз продовольчої безпеки та вибудовувати більш точні фінансово-економічні моделі її забезпечення.

Методологічна база аналізу продовольчої безпеки також ґрунтується на використанні індексів, таких як Глобальний індекс продовольчої безпеки (GFSI), показники фізичної, економічної та соціальної доступності їжі, а також оцінки ризиків порушення ланцюгів постачання. На рівні національної статистики ключовими індикаторами виступають обсяг виробництва основних продовольчих культур, частка витрат домогосподарств на харчування, рівень імпортозалежності, наявність продовольчих резервів і ступінь державного фінансування аграрного сектору. Саме поєднання кількісного та якісного аналізу дозволяє формувати цілісну картину стану продовольчої безпеки.

Таким чином, теоретико-методологічне підґрунтя продовольчої безпеки вимагає комплексного підходу з акцентом на інтеграцію фінансової політики в механізм формування стійкої національної продовольчої системи. Це створює умови для розробки ефективної державної стратегії, яка здатна не лише реагувати на сучасні виклики, але й забезпечувати довготривалу стійкість агропродовольчого простору країни.

Продовольча безпека є чутливою до соціально-економічних трансформацій, які відбуваються в державі, оскільки зміни в економічній структурі, демографічній динаміці, політичних умовах та соціальних інститутах безпосередньо впливають на доступність і стабільність продовольчого забезпечення. В Україні ці процеси особливо загострилися в умовах системної кризи, спричиненої повномасштабною війною, частковою окупацією територій, міграційними хвилями, падінням рівня доходів населення та дестабілізацією аграрного виробництва. Як підкреслюють

Ніколюк О.В., Атамась Г.П. та Шумілов Б.Б. [1], структурна перебудова економіки, зміна пріоритетів державної політики, урізання соціальних програм та коливання валютного курсу призводять до послаблення фінансової спроможності держави підтримувати агропромисловий комплекс, що є основою продовольчої безпеки.

Одним з ключових наслідків соціально-економічних трансформацій стало поглиблення продовольчої нерівності серед регіонів та соціальних груп. Зростання витрат на харчові продукти в структурі споживчих витрат, особливо серед вразливих верств населення, свідчить про зниження економічної доступності їжі. Це підтверджується статистичними даними: у 2024 році частка витрат на продукти харчування в домогосподарствах України перевищила 50 %, що є критичним порогом згідно з міжнародними стандартами продовольчої безпеки. Водночас обмежений доступ до продовольства у прифронтових та деокупованих територіях свідчить про порушення просторової рівноваги, що потребує негайної реакції з боку держави.

Соціально-економічні трансформації також проявляються у зміні моделі зайнятості населення, зменшенні частки працівників у сільському господарстві, зниженні інвестиційної активності в аграрному секторі, що негативно впливає на внутрішню продовольчу самодостатність. Як зазначає Буряк Р.І. [7], посилення глобальних викликів – таких як зміна клімату, нестабільність світових цін на продовольство та агресивна конкуренція на зовнішніх ринках – вимагає адаптації внутрішньої фінансової політики до умов трансформаційної економіки. За цих обставин критично важливим є створення дієвих механізмів державного впливу, які б поєднували антикризове реагування з довгостроковими стимулами розвитку агросектору.

У цьому контексті актуальним є питання фінансової підтримки аграрного виробництва, інструментів кредитування, податкового стимулювання, розвитку системи страхування сільськогосподарських ризиків, а також ефективного розподілу бюджетних коштів. Як справедливо зауважують Квасниця О.В. [6] та Котенко Н.В., Поліщук Л.М. [10], без пересмислення фінансової політики в агропромисловому комплексі неможливо досягти належного рівня продовольчої безпеки, особливо в умовах глибоких соціально-економічних змін.

Таким чином, соціально-економічні трансформації, що охоплюють як макроекономічні, так і мікрорівневі процеси, чинять багатовекторний вплив на стан продовольчої безпеки України. Їх наслідки вимагають формування нової моделі взаємодії держави, бізнесу та громадянського суспільства, заснованої на принципах прозорості, цільового фінансування та довгострокового планування. Тільки комплексне врахування трансформаційних змін у фінансовій політиці дозволить ефективно захистити продовольчі інтереси держави в умовах сучасних викликів.

Повномасштабна війна стала безпрецедент-

ним викликом для продовольчої безпеки держави. Збройна агресія зруйнувала ключові елементи агропродовольчої системи: знищено або пошкоджено виробничу інфраструктуру, елеватори, логістичні центри, аграрні підприємства, об'єкти зберігання і переробки сільськогосподарської продукції. Як зазначає Франчук В. [3], масштабні бойові дії не лише обмежили доступ до сільськогосподарських угідь, але й призвели до мінування ґрунтів, втрати врожаїв та істотного скорочення посівних площ, що в результаті позначилось на обсягах внутрішнього виробництва продовольства.

Особливо критичним викликом є порушення логістичних ланцюгів – як внутрішніх, так і експортно-орієнтованих. Закриття або блокування морських портів, руйнування залізничної та автомобільної інфраструктури призвели до подорожчання транспортування, затримок із постачанням, зниження експортної активності, що негативно відбивається на доходах аграріїв і фінансовій спроможності сектору. За оцінками Петренка О.П. та Шевченка А.А. [8], логістичні обмеження у поєднанні з ризиками інфляції, нестачею обігових коштів і дефіцитом ресурсів (насіння, добрив, техніки) створили загрозу системному дефіциту продовольства в окремих регіонах.

В умовах війни також істотно зросли ризики для населення – зниження платоспроможності, зростання цін на базові харчові продукти, втрата джерел доходу та масове переміщення внутрішньо переміщених осіб. За даними міжнародних організацій, понад 40 % українців у 2023–2024 роках перебували в стані помірної або гострої продовольчої небезпеки. Як зазначають Шевченко А.А., Петренко О.П. та Іванюк Н.С. [9], існує пряма загроза гуманітарної кризи в окремих районах без комплексної участі держави, гуманітарних місій та донорських програм у формуванні продовольчих резервів і забезпеченні швидкого доступу до їжі.

Фінансові виклики ускладнюють ситуацію ще більше. Аграрії стикаються з проблемами доступу до кредитування, обмеженням дотаційних програм, підвищеним ризиком втрати інвестицій, а також відсутністю повноцінного механізму страхування агровиробництва в умовах війни. За спостереженнями Квасниці О.В. [6], навіть за наявності державної підтримки її обсяги є недостатніми для покриття поточних втрат агросектору, а традиційні інструменти – занадто повільними або зарегульованими для ефективного реагування на кризу.

Війна також зруйнувала баланс між регіонами: частина виробничих потужностей виведена з ладу, тоді як інші регіони зазнали навантаження через наплив переселенців, перевантаження інфраструктури та необхідність швидкої переорієнтації постачань. Така асиметричність у розподілі продовольчих ресурсів створює додатковий тиск на національну продовольчу політику, яка має бути адаптована до нових викликів у режимі реального часу.

Таким чином, виклики воєнного часу сформували нову реальність, в якій продовольча безпека потребує негайних, скоординованих і комплексних

заходів державного та міжнародного рівнів. У центрі цих рішень повинна перебувати гнучка фінансова політика, здатна оперативнo підтримати критичні ланки аграрної системи, гарантувати доступність продуктів харчування для населення і забезпечити відновлення продовольчої інфраструктури з урахуванням фактору безпеки.

Фінансова політика є ключовим інструментом реалізації державної стратегії забезпечення продовольчої безпеки, оскільки вона визначає механізми мобілізації, розподілу та використання фінансових ресурсів у сфері агропромислового виробництва, регулює економічні стимули, забезпечує підтримку виробників та створює передумови для сталого функціонування продовольчої системи. Як слушно підкреслюють Квасниця О.В. [6] та Котенко Н.В., Поліщук Л.М. [10], без ефективної та адаптивної фінансової політики неможливо створити стабільне середовище для аграрного бізнесу, особливо в умовах кризи та війни, коли ринки дестабілізовані, доступ до капіталу ускладнений, а ризики втрат надзвичайно високі.

Фінансова політика у сфері продовольчої безпеки має включати як прямі інструменти підтримки – державні дотації, бюджетні програми, субсидії, гарантії, так і опосередковані – податкові пільги, кредитно-гарантійні механізми, агрострахування, державне замовлення на стратегічні продукти, а також залучення міжнародної технічної допомоги. У мирний період ці інструменти виконують функцію стимулювання аграрного виробництва та зниження цінових ризиків. Натомість у воєнний час вони мають виконувати ще й функції стабілізації – зокрема підтримку критичної інфраструктури, мінімізацію втрат виробництва, компенсацію збитків та забезпечення мінімального продовольчого споживчого кошика для населення.

Одним з центральних завдань фінансової політики в умовах війни є підтримка платоспроможності аграрних виробників. Значна частина з них втратила доступ до обігових коштів, техніки, ресурсів і ринків збуту. З огляду на це держава має реалізувати програми пільгового кредитування, часткового покриття відсоткових ставок, надання гарантій для комерційного фінансування, а також створення спеціального стабілізаційного фонду для АПК. Позитивний ефект може дати і державне замовлення на критично важливу агропродукцію, особливо у прифронтових регіонах, де ринок практично не функціонує.

Також надзвичайно важливим компонентом є агрострахування, яке в Україні досі перебуває у стадії формування. В умовах високих ризиків бойових дій, кліматичних катастроф, логістичних збоїв – страхування врожаю, посівів, тваринництва має стати обов'язковим елементом державної продовольчої політики. Його запровадження можливе лише за умов активної участі держави як гаранта часткового покриття страхових премій.

Окремої уваги заслуговує інституційна складова фінансової політики. Станом на сьогодні в Україні відсутній єдиний центр координації продовольчої безпеки, що ускладнює оперативне реагування та

ефективне використання бюджетних коштів. Створення такого органу дозволило б сформувати консолідовану базу даних про регіональні потреби, рівень доступу до продовольства, ефективність фінансування, і забезпечити прозоре управління державними ресурсами в умовах обмеженого бюджету.

На основі вищезазначеного, можна сформулювати низку практичних рекомендацій для вдосконалення фінансової політики у сфері продовольчої безпеки:

1. Збільшити обсяги цільового фінансування аграрного сектору, особливо в регіонах з високими воєнними ризиками, за рахунок створення спеціалізованих фондів підтримки.

2. Розширити механізми пільгового кредитування та гарантійної підтримки, з фокусом на малі та середні сільгоспвиробництва.

3. Запровадити загальнонаціональну систему аграрного страхування з державною участю, включаючи компенсацію частини страхових платежів.

4. Активізувати співпрацю з міжнародними партнерами щодо фінансування відновлення аграрної інфраструктури, логістики та збереження продовольчих ланцюгів.

5. Сформувати єдиний координаційний центр продовольчої безпеки, який би здійснював стратегічне управління, аналітику та контроль за використанням фінансових ресурсів у цій сфері.

6. Переглянути структуру державних субсидій, надавши пріоритет виробництву соціально значущої продукції та розвитку локальних продовольчих систем.

Отже, фінансова політика в умовах кризи має бути не лише інструментом реагування на надзвичайні обставини, але й основою стратегічного управління продовольчою безпекою. Її ефективність залежить від здатності держави швидко адаптувати наявні інструменти до умов війни, впроваджувати нові моделі фінансування, забезпечувати прозорість розподілу ресурсів та підтримувати тих, хто фактично тримає на собі продовольчий фронт країни.

З метою узагальнення практики застосування фінансових інструментів у сфері продовольчої безпеки України проведено аналітичне групування ключових механізмів фінансової політики. У таблиці представлено як інструменти прямої бюджетної підтримки, так і опосередковані ринкові інструменти. Здійснено оцінку їх ефективності з точки зору сталого забезпечення аграрного виробництва, стабільності цін, доступності продовольства та адаптації до умов воєнного часу (табл. 1).

Аналіз застосування ключових фінансових інструментів свідчить, що в умовах воєнного часу найефективнішими механізмами є поєднання бюджетної підтримки, пільгового кредитування та державного замовлення, які забезпечують оперативне реагування на продовольчі виклики. Водночас, системні інструменти, такі як агрострахування та фонди відновлення, потребують інституційного посилення, прозорих правил і участі міжнародних партнерів.

Оцінка ефективності фінансових інструментів у забезпеченні продовольчої безпеки України*

Фінансовий інструмент	Основна мета	Переваги	Обмеження (виплики)	Вплив на продовольчу безпеку
Бюджетні дотації аграріям	Підтримка виробництва, компенсація витрат	Швидкий ефект, адресність, доступність	Обмежене фінансування, політична залежність	Стабілізує виробництво, знижує ризик дефіциту
Пільгове кредитування (5–7–9%)	Забезпечення обігових коштів	Забезпечує ліквідність, підвищує стійкість бізнесу	Недоступність для малих виробників, ризик девальвації	Підтримує платоспроможність виробників
Агросстрахування (державне співфінансування)	Захист від збитків через ризики	Зменшує втрати, підвищує довіру інвесторів	Нерозвинений ринок, відсутність воєнного страхування	Потенційно знижує вразливість агросектору
Податкові пільги для АПК	Зниження фіскального навантаження	Стимулює діяльність у сільських громадах	Тимчасовий ефект, втрати бюджету	Підтримує фінансову стабільність підприємств
Державне замовлення на продукцію	Формування резервів	Гарантований збут, стабілізація внутрішнього ринку	Бюрократія, можливі затримки оплат	Забезпечує доступність продуктів у кризовий період
Міжнародна фінансова допомога (гранти, проректи)	Відновлення та розвиток інфраструктури	Безповоротні ресурси, доступ до інновацій	Залежність від донорів, складність адміністрування	Посилює відновлення виробництва й логістики
Фонди відновлення агросектору	Постконфліктowe відновлення	Цільове фінансування, підтримка модернізації	Недостатній обсяг фінансування, проблеми доступу	Сприяє довгостроковій продовольчій стабільності

*Джерело: систематизовано авторами

Необхідним є розширення доступу до фінансових ресурсів для малих та середніх виробників, створення механізмів швидкого реагування, а також інтеграція фінансової політики в єдину систему управління продовольчою безпекою, що дасть змогу зменшити залежність від зовнішніх ризиків та зміцнити внутрішній потенціал агропромислового комплексу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У процесі дослідження було доведено, що фінансова політика відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки України, особливо в умовах глибоких соціально-економічних трансформацій та триваючої збройної агресії. Вона формує базові передумови для стабільного функціонування агропромислового комплексу, гарантує доступність продуктів харчування для населення та забезпечує стійкість продовольчої системи в умовах кризи. Проведений аналіз свідчить, що продовольча безпека є інтегрованим поняттям, яке охоплює економічні, соціальні, інституційні та безпекові компоненти, а ефективна фінансова політика – це не лише джерело ресурсів, але й стратегічний інструмент управління ризиками та підтримки національного суверенітету.

Війна в Україні створила безпрецедентні виклики для продовольчої безпеки, зокрема через руйнування інфраструктури, скорочення виробництва, зростання вартості продовольства та падіння платоспроможності населення. За цих умов держава повинна оперативнo застосовувати як антикризові, так і довгострокові фінансові інструменти. Найефективні-

шими з них на поточному етапі є бюджетні дотації, пільгове кредитування, державні замовлення, а також міжнародна допомога, яка забезпечує ресурсну підтримку відновлення. Водночас важливим завданням залишається розвиток системного агросстрахування, реформування податкової політики у сфері АПК та створення стабілізаційних фондів.

З огляду на складну внутрішню й зовнішню ситуацію, першочерговими заходами мають стати: посилення адресності та ефективності фінансової підтримки аграріїв, інтеграція фінансової політики у стратегії продовольчої безпеки, формування єдиного координаційного органу, розробка нових підходів до державного замовлення на продовольство, а також інституційне зміцнення системи управління продовольчими ризиками. Усе це потребує не лише коригування чинної політики, але й переосмислення державної ролі у забезпеченні базових потреб громадян в умовах тривалої нестабільності.

Отже, формування ефективної, гнучкої та багатофункціональної фінансової політики є необхідною умовою досягнення продовольчої безпеки України як у коротко-, так і в довгостроковій перспективі. Реалізація комплексних фінансових рішень, адаптованих до реалій воєнного часу, дозволить зберегти виробничий потенціал агросектору, гарантувати харчову доступність для населення та зміцнити національну безпеку в цілому.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленням аналізу ефективності фінансових інструментів підтримки продовольчої без-

пеки в умовах кризових явищ, зокрема механізмів агрострахування, пільгового кредитування та стабілізаційних фондів. Доцільним є вивчення моделей інтеграції фінансової політики з інституційною системою управління продовольчими ризиками, оцінка впливу

міжнародної фінансової допомоги на стійкість аграрного виробництва, а також розроблення методичних підходів до формування довгострокових фінансових стратегій забезпечення продовольчого суверенітету України.

Література

1. Ніколюк О.В., Атамась Г.П., Шумілов Б.Б. Продовольча безпека України в умовах соціально-економічних трансформацій // *Економіка харчової промисловості*. 2023. Т. 15. № 1. С. 61-67. doi: 10.15673/ie.v15i1.2636
2. Крилов Д. В. Продовольча безпека: теоретико-методологічні основи та місце в системі національної безпеки // *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління. 2024. № 11. doi: 10.54929/2786-5738-2024-11-03-09. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2024-11-03-09> (дата звернення: 25.07.2025).
3. Франчук В., Благута Я. Забезпечення продовольчої безпеки України в умовах воєнного часу // *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ (серія економічна)*. 2024. № 1. С. 75-81. doi: 10.32782/2311-844X/2024-1-11
4. Мудрак Р., Лагодієнко В., Осіпова А., Фротер О., Соколюк К. Концепція продовольчої безпеки: теорія і українська практика // *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2024. Том 1(54). С. 452-470. doi: 10.55643/fcартп.1.54.2024.4194
5. Алішов Г. Н. Продовольча безпека України та чинники, що формують її рівень // *Економіка та суспільство*. 2017. № 13. С. 164–168.
6. Квасниця О. В. Фінансове забезпечення продовольчої безпеки домогосподарств // *Світ фінансів*. 2017. № 4(53). С. 35-45.
7. Буряк Р.І. Продовольча безпека: світові тенденції та можливості. Київ. НУБіП України. 2022. 156 с.
8. Петренко О.П., Шевченко А.А. Adaptation of agricultural production to wartime realities: preservation of economic security of Ukraine // *Галицький економічний вісник*. 2024. 3 (88). С.20-30. doi: 10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.03.020
9. Шевченко А.А., Петренко О.П., Іванюк Н. С. Продовольча безпека України в умовах війни та пріоритетні напрямки врегулювання її стану // *Економіка та суспільство*. 2024. №59. doi: 10.32782/2524-0072/2024-59-24 URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3374/3301> (дата звернення: 25.07.2025)
10. Котенко Н.В., Поліщук Л.М. Фінансова політика в агропромисловому комплексі як фактор забезпечення продовольчої безпеки // *Економічний вісник університету*. 2021. Вип. 49. С. 72–80.

Стаття надійшла 5.08.2025

Стаття прийнята до друку 19.08.2025

Доступно в мережі Internet 22.09.2025

Petrenko O.

PhD, Associate Professor

Department of Economic Theory and Economics of Enterprise

Odesa State Agrarian University
st. Pantelejmonivs`ka, 13, Odesa, Ukraine, 65012

E-mail: Leka_m@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9722-3785>

Atamas G.

PhD, Associate Professor

Department of Economic Theory and Financial and Economic Security

Odesa National University of Technology
Kanatna str., 112 Odesa, Ukraine, 65039

E-mail: galya.atamas25@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2830-1580>

Kozak K.

Doctor of Economics, Professor

Department of Management and Logistics

Odesa National University of Technology

Kanatna str., 112 Odesa, Ukraine, 65039

E-mail: kozakkate.coach@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8099-6607>

Khanin A.

2nd year applicant for Master's degree

Department of Economic Theory and Economics of Enterprise

Odesa State Agrarian University
st. Pantelejmonivs`ka, 13, Odesa, Ukraine, 65012

E-mail: hammillion696969@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-2542-5255>

FINANCIAL POLICY IN THE FORMATION OF UKRAINE'S FOOD SECURITY STRATEGY

The article explores the role and significance of financial policy in shaping an effective food security strategy for Ukraine under conditions of socio-economic instability, military aggression, and global transfor-

mations in agricultural markets. It has been demonstrated that modern state financial policy should be aimed to ensure sustainable development of the agro-industrial complex, strengthen domestic agricultural production, support small and medium-sized agribusinesses, and protect economic access to food for the population. It has been emphasized that food security is not a narrowly sectoral concept but integrates economic, social, and national security aspects, with financial policy acting as a key coordination instrument across these areas. The study analyzes wartime challenges that highlight the need for rapid and flexible financial mechanisms, including concessional lending, agricultural insurance, budgetary support for producers, and investment stimulation in rural infrastructure. Key directions for improving financial policy have been outlined to achieve sustainable food sovereignty. These include the formation of a coordinating body for food security, a revision of financial priorities within the framework of state agricultural policy, and the activation of international technical and financial assistance tools. The article is based on the analysis of current literature and practical case studies, which allows to develop a comprehensive approach to financial support for Ukraine's food security. Particular attention is paid to the development of public-private partnerships as a tool for mobilizing resources to support sustainable agricultural production. It has been stressed that without long-term strategic financial planning in food policy, Ukraine risks losing not only its internal food stability but also its positions on external agricultural markets. Thus, the formation of an effective financial policy is a key prerequisite for strengthening Ukraine's food security during a crisis and in the long-term perspective. The proposed approaches may serve as a foundation for state-level decisions in food policy, the development of targeted financial support programs for the agricultural sector, and the integration of national food security into the broader framework of national security.

Key words: financial policy, food security, agro-industrial complex, budgetary financing, agricultural credit, agro-insurance, wartime economy, economic security, state support, development strategy.

References

1. Nikoliuk, O. V., Atamas, H. P., & Shumilov, B. B. (2023). Prodovolcha bezpeka Ukrainy v umovakh sotsialno-ekonomichnykh transformatsii. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, 15(1), 61-67. doi: 10.15673/fie.v15i1.2636
2. Krylov, D. V. (2024). Prodovolcha bezpeka: teoretyko-metodolohichni osnovy ta mistse v systemi natsionalnoi bezpeky. *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: ekonomika ta upravlinnia*, (11). doi: 10.54929/2786-5738-2024-11-03-09. <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2024-11-03-09> (Retrieved July 25, 2025).
3. Franchuk, V., & Blahuta, Ya. (2024). Zabezpechennia prodovolchoi bezpeky Ukrainy v umovakh voiennoho chasu. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav (seriia ekonomichna)*, (1), 75-81. doi: 10.32782/2311-844X/2024-1-11
4. Mudrak, R., Lahodiienko, V., Osipova, A., Froter, O., & Sokoliuk, K. Kontseptsiiia prodovolchoi bezpeky: teoriia i ukrainska praktyka. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, 1(54), 452-470. doi: 10.55643/fcaptp.1.54.2024.4194.
5. Alishov, H. N. (2017). Prodovolcha bezpeka Ukrainy ta chynnyky, shcho formuiut yii riven. *Ekonomika ta suspilstvo*, (13), 164-168.
6. Kvasnytsia, O. V. (2017). Finansove zabezpechennia prodovolchoi bezpeky domohospodarstv. *Svit finansiv*, 4(53), 35-45.
7. Buriak, R. I. (2022). *Prodovolcha bezpeka: svitovi tendentsii ta mozhlyvosti*. NUBiP Ukrainy.
8. Petrenko, O. P., & Shevchenko, A. A. (2024). Adaptation of agricultural production to wartime realities: preservation of economic security of Ukraine. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, 3(88), 20-30. doi: 10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.03.020
9. Shevchenko, A. A., Petrenko, O. P., & Ivaniuk, N. S. (2024). Prodovolcha bezpeka Ukrainy v umovakh viiny ta priorytetni napriamky vrehuliuvannia yii stanu. *Ekonomika ta suspilstvo*, (59). doi: 10.32782/2524-0072/2024-59-24 <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3374/3301> (Retrieved July 25, 2025)
10. Kotenko, N. V., & Polishchuk, L. M. (2021). Finansova polityka v ahropromyslovomu kompleksi yak faktor zabezpechennia prodovolchoi bezpeky. *Ekonomichnyi visnyk universytetu*, 49, 72-80.

Received 5 August 2025

Approved 19 August 2025

Available in Internet 22.09.2025

Цитування згідно ДСТУ 8302:20

Петренко О.П., Козак К.Б., Атамась Г.П., Ханін А.М. Фінансова політика у формуванні стратегії продовольчої безпеки України // Економіка харчової промисловості. 2025. Т.17, вип. 3. С. 52-58. doi 10.15673/fie.v17i3.3289

Cite as APA style citation

Petrenko, O., Kozak, K., Atamas, G., & Khanin, A. (2025). Financial policy in the formation of Ukraine's food security strategy. *Food Industry Economics*, 17(3), 52-58. doi 10.15673/fie.v17i3.3289